

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertanta/disertantky:	Mgr. Ing. Karel Petřela
Téma práce:	Povinnost péče řádného hospodáře v právu obchodních společností
Rozsah práce:	178 stran
Datum odevzdání práce:	31.3.2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Samotné téma disertační práce zaměřené na jednu ze složek fiduciární obligace je nejen po přijetí nového občanského práva tématem zajímavým a často diskutovaným, byť málokdy jsou tyto diskuse věcně přínosné či dosavadní diskurs rozvíjející. Stejnou cestou se vydala i předkládaná disertační práce, ač je relativně rozsáhlá, zpravidla nepřináší nové teze, spíše více či méně kreativně uvažuje nad těmi, co již byly dříve vysloveny. Tomu myslím odpovídají i otázky, které autor označuje za výzkumné, ač ve skutečnosti příliš výzkumné nejsou. Autor již jimi totiž ukazuje, že svou práci pojme spíše pozitivisticky až eklekticky, což nesnižuje jeho myšlenkové postupy, jen to (spolu)určuje výsledný tón celé disertační práce. V tomto smyslu lze konstatovat, že práce traktuje aktuální téma, ale neaktuálním způsobem.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Jak již zmíněno, autor volí spíše eklektický přístup zpracování, místy čerpá zahraniční zdroje z druhé ruky, byť s lokálními zdroji pracuje až na výjimky v zásadě dostatečně (např. nezohledňuje ve svém rozboru reflexní škody publikované názory, kromě jednoho, navíc vadně odkazuje na Havla, ač cituje Lasáka, u „předinsolvenční“ situace pak pomíjí téměř vše, co bylo publikováno). Téma samo, je-li takto pojato, náročné není, spíše je pracné, což pravděpodobně rovněž zdůvodňuje větší délku její přípravy. V zásadě lze říci, že autor pojímá téma ryze národně, ač v jedné části věnuje pozornost jeho ekonomickému zázemí, celkově myšlenkově navazuje na přístup založený odbornou veřejností po přijetí obchodního zákoníku, zejména pak po jeho významnějších novelách v roce 1996 a 2001. Autor v tomto ctí a sleduje své vzory (*path dependence*), což jeho výsledky nevyklučuje, nicméně činí je to méně zajímavými až banálními či nejasnými (viz také dále bod 4).

Pohledem teorie fiduciární obligace myslím autor zůstává mnohé dlužen, protože si vystačí s tezemi, které se teorii příliš nevěnují, resp. ji banalizují. Na druhé straně, což nelze autorovi vyčítat, navazuje-li na běžný český odborný mainstream, což při významnějším nezohlednění moderních zahraničních výstupů z oblasti korporálního práva, zejména amerických, britských či německých autorů (ale třeba i některých slovenských výstupů), lze těžko něco nového objevit či popsat. Ano, autor citačně využívá myšlenky Savignyho či Gierkeho, těžko soudit, jak hluboko je zkoumal či zda vyšel z Berana, nicméně tyto úvahy jsou spíše obecné a rámuující právnické osoby, k samotné podstatě péče řádného hospodáře při správě obchodních korporací nic moc příliš relevantního neříkají. Obdobně sice autor rozumně traktuje romanistický základ fiducie, nicméně i zde překvapivě neuvádí nejen děl Heyrovského či Vančury, ale ani např. relevantní monografii o custodii od Vážného. Místy autor navíc sklouzává k obecnostem o právnických osobách, aniž by vysvětlil relevanci jeho úvah k tématu práce. Obecnou literaturu k občanskému právu práce spíše pomíjí, případně cituje obecnou učebnici z roku 2013. Ne zcela významná citace Chamurappiho, když již se do ní autor pouští, by jistě měla být spíše z dostupného Klímova českého překladu, ne ze zahraničního článku či zahraničního překladu.

Komparativní část je sama o sobě sporná, nejen svou lapidárností, ale také tím, že si autor při zkoumání americké a „anglické“ úpravy vystačil s nahodilou a v zásadě nerepresentativní literaturou, a při německé či kanadské pak na odbornou literaturu resignoval zcela. Práce myslím ve skutečnosti komparaci neobsahuje.

3. Formální a systematické členění práce

Myslím, a opět to navazuje na nejasné výzkumné otázky, že i struktura práce je obtížně uchopitelná. Úvodní partie o kontextu péče řádného hospodáře je jistě sama o sobě zajímavá, nicméně ne vždy váže na téma práce a je to spíše obecný rámeček, který navíc vykazuje sporné teze (viz dále bod 4). Samotné péči řádného hospodáře je věnováno 34 stran, ač ona úvodní partie má 43, když částečně překvapivě je do zvláštní kapitoly oddělena partie o „osobních aspektech“ péče řádného hospodáře a pokynech do obchodního vedení. Proč k oddělení došlo, není zjevné, těžko podezírat autora z toho, že zbytek regulace péče řádného hospodáře nespojuje s „osobními aspekty“, protože tento standard péče je vždy součástí osobního výkonu a pouze jeho testace podléhá možné objektivizaci. Naopak však, velká část práce je později věnována porušení péče řádného hospodáře a jeho důsledkům (62 stran), a vlastně lze říci, že *gros* práce je právě v kapitolách 5 až 7, ač téma samo bylo zvoleno obecněji.

4. Vyjádření k práci

Vzhledem k zvolenému eklektickému přístupu, který sám o sobě není samozřejmě vadný, není snadné zkoumat konkrétní práci jinak než opět konkrétním pohledem. Obecně lze říci, že autor často vyslovuje názor, to mu jistě nelze odeprít, nicméně zpravidla tak, že se přikloní k jednomu z názorů již publikovaných, a ne vždy k tomu dodává něco nového či svého. V práci tak lze nalézt mnoho sebraných tezí jiných, k tomu lze těžko dát další komentáře, a spíše méně vlastního od autora. Přesto se pokusím některé z myšlenek či tezí autora zkoumat více, protože je považuji pro téma disertační práce za stěžejní.

- Péče řádného hospodáře je obecný pojem, který návazně používá nejen např. regulace správy cizího majetku, ale také jiné regulace, občanský zákoník ho tak nepoužívá „*promiskue*“ (str. 10). Navíc by bylo asi dávalo smysl, když již autor na regulaci správy cizího majetku odkazuje, zvážit, zda ve skutečnosti neměla být úprava § 159 OZ upravena spíše tam, coby standard každé správy cizího majetku.
- Aniž bych jejich teze obhajoval, u úvah o svéprávnosti právnické osoby (str. 17) autor pomíjí odlišné teze Čecha či Pelikána, což by se u tak významné složky správy právnické osoby stát nemělo.
- Není zjevné, co autor myslí tezí, že volba soukromého nebo veřejného zájmu ve smyslu § 144 odst. 1 OZ, nemá na fungování samotného právnické osoby další vliv (str. 21). Pokud tento „zájem“ autor odlišuje od účelu, pak je to úvaha chybná, nejen z důvodu rubriky § 144 OZ, ale zejména proto, že účel (zde i konečný zájem) spoluurčuje loajalitu správce. Je-li právnická osoba zakládána v konkrétním zájmu podle § 144 OZ, pak se tím určuje také její účel, dále naplňovaný dílčími činnostmi, což nijak neruší úvaha o odlišení zakladatelů a korporace (str. 22). Právnická osoba sama sice nějaký zájem v čase mít může, jistě, což ostatně předpokládá rovněž § 51 odst. 1 ZOK, ale to přímo nesouvisí s vymezením účelu (zájmu) podle § 144 OZ, protože ten určuje konečný účel chtěný zakladateli organizované struktury (§ 20 odst. 1 OZ). Bokem pak dodávám, že autor v těchto partiích ne vždy přesně odlišuje pojmy „právnická osoba“, „obchodní korporace“

či „společnost“, byť každý z těchto nástrojů má při navazující správě odlišné uchopení účelu.

- Model EMS, jak ho autor cituje, ekonomicky odpovídá produkčnímu modelu, nicméně to samo o sobě myslím neříká, že tento model snad má určit „zájem obchodní společnosti“ (str. 26), jak s ním počítá OZ a ZOK. Není samozřejmě sporu o tom, že i společnost má vlastní zájmy, ale plyne z toho, že tento může překrýt účel (zájem) proklamovaný tvůrci? Každý model předpokládá splnění externích povinností, a je myslím věcí zřizovatelů, zda předpokládají jen časově omezenou maximalizaci zisk, dlouhodobý rozvoj, charitu či jiný účel. Proto klade § 51 odst. 1 ZOK „obhajitelný zájem společnosti“ vedle loajality, protože BJR není aplikovatelné, není-li rozhodováno loajálně (což autor sám potvrzuje na str. 72). Pokud autor navazuje na teze Černé, měl by zvážit jejich dnešní využití, protože jen samotné podnikatelské pojetí společnosti její konečný zájem neurčuje – i ryzí podnikatel může mít charitativní (či veřejný) účel. Navíc nemyslím, že účel korporace narušují či modifikují ESG nebo kodeterminace (str. 27), protože to je technika vnitřní správy a rozhodování, nikoliv změna účelu a cíle společnosti. Maximalizace bohatství není cílem společnosti, právnická osoba je nástrojem směny či dosažení užitku, někdy samozřejmě s úvahou o zvýšení bohatství jejích tvůrců, proto nelze ekonomickou kategorii, který stojí za každým lidským jednáním, ztotožňovat s účelem ve smyslu § 144 OZ. Pokud je cílem lidského chování (jednání) užitek, jedno jaký, pak si ho zakladatelé projeví do účelu právnické osoby, a na jejích správcích je jeho artikulace skrze činnosti, nikoliv tvorba dalších zájmů (str. 30) – a samozřejmě i zde platí, že při správě celku vznikají dílčí zájmy společnosti, protože vstupuje do vztahů s třetími, což váže mj. i na BJR. Proto není strategické rozhodování v rukou statutárních orgánů (str. 30), ale mají ho společníci skrze valnou hromadu (viz ZOK) – u nich je zbytková působnost, pouze není-li využita, rozhodne statutární orgán (§ 163 OZ).
- Uvažuje-li autor o „povinnosti jednat v dobré víře“ a klade-li ji k dichotomii *duty of care* a *duty of loyalty* (str. 60-61), má jistě obecně pravdu, nicméně by pak měl současně zmínit, že v tomto česká doktrína nijak nevybočuje, protože nad těmito fiduciárními povinnostmi vždy stojí § 6 a § 7 OZ, který návazně např. § 51 odst. 1 ZOK pouze doplňuje.
- Není zjevná úvaha autora o „odnětí možnosti rozhodnutí“ při aplikaci § 51 odst. 2 ZOK (str. 107) – pokud statutární orgán požádá, pak tak činí v rámci svého rozhodování a při úvaze, že např. jde o věc strategickou apod., nic mu valnou hromadou není odňato a obchodní vedení se nepřesouvá. Pouze se stratifikuje rozhodovací proces, i proto se dovozuje, že i již podnět statutárního orgánu podle § 51 odst. 2 ZOK musí být dán s péčí řádného hospodáře a při plnění pokynu se musí zvážit případné nové okolnosti (což je jako celek odlišné např. od plnění pokynu podle § 81 ZOK).
- Dovozuje autor, že pod § 159 odst. 3 OZ padá i povinnost – zákaz konkurence? (str. 131). Pak není jasné, jak tato jeho úvaha váže na § 5 ZOK a speciální pravidla sanace důsledků porušení.
- Při úvaze o povaze reflexní škody (str. 149) nejsou dostatečně odlišena práva *k* podílů a práva *z* podílů, což povahu škody ovlivní. Dále pak mám z to, že „hodnota účasti“ ve smyslu § 213 OZ váže na podíl, protože ten je zrcadlem účasti (členství) v obchodní společnosti. Není pak proto jasná autorova úvaha, že snad by reflexní škody neměla být reálnou újmou na majetku – na čem jiném pak? Pokud je právnická osoba pouze subjektivizované jmění, které nemá např. právo na úhradu imateriální újmy. S tím jistě nijak nesouvisí autorova úvaha, že lze tuto škodu žalovat s využitím *actio pro socio* – jistě lze, zůstává ale autorem nezkoumanou otázkou, se tak musí díť, nebo zda má společník právo volby, protože efekt obou žalob je odlišný.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Nedostatečné, kolísavé – viz výše.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Dostačující, plagiátorství systémově nedetekováno (Theses 6%, Turnitin 21%).
Logická stavba práce	Kolísavá, dílčí témata zpracována neproporčně – viz výše.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Nedostatečné – viz výše.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Kolísavá – viz výše-
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Text standardní, grafy či tabulky nevyužity.
Jazyková a stylistická úroveň	Dostatečná.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Ačkoliv, jak jsem naznačil, práce navázala na častý mainstream, a vykazuje v tomto závislost na cestě, v roce 2023 bych po mnoha letech doktorandského studia očekával text, který obor posune či mu alespoň nastaví kritické zrcadlo. Práce však podle mého soudu v tomto zůstává mnohé dlužna, jedno, že byla jistě pracná. Paradoxně některé autorovy teze ukazují, že bylo v jeho schopnostech dostatečnou práci předložit, bohužel se to však nepodařilo.

	Práci <i>nedoporučuji</i> k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.
--	--

V Praze dne 4.října 2023

oponent